
Якубенко Я. А.

Наукова бібліотека, Київський національний університет культури і мистецтв (м. Київ, Україна)

ВАЖЛИВІСТЬ БІБЛІОТЕЧНОЇ МОРАЛІ І ЕТИКИ В СПІЛКУВАННІ З СУЧАСНИМ КОРИСТУВАЧЕМ

Висвітлюється, що головне в професії бібліотекаря – безпосереднє спілкування з людьми, а принцип, покладений в основу цього спілкування, це постійна увага до їх інтересів, прагнення якнайповніше задовольнити читацькі запити. Розкривається, що професійна мораль бібліотекаря має світоглядну спрямованість, що перетворює її не тільки в сукупність тих чи інших норм і заборон, але й у внутрішню упорядковану систему, певний світогляд.

Ключові слова: бібліотекар; надання інформації; професійної етики; професійна мораль; користувачі

Yakubenko Ya. A.

Scientific Library, Kyiv National University of Culture and Arts (Kyiv, Ukraine)

THE IMPORTANCE OF LIBRARY MORALITY AND ETHICS IN COMMUNICATION WITH THE MODERN USER

It is highlighted that the main thing in the profession of librarian is direct communication with people, and the principle underlying this communication is a constant attention to their interests, the desire to fully meet the needs of readers. It is revealed that the professional morality of a librarian has a worldview orientation, which turns it not only into a set of certain norms and prohibitions, but also into an internal orderly system, a certain worldview.

Keywords: librarian; providing information; professional ethics; professional morality; users

Свобода доступу до інформації, сформульована як вища морально-етична цінність у професійній діяльності бібліотекаря сьогодні потребує уточнення і дискусії в науковому співтоваристві та в середовищі професійної бібліотечної спільноти. Беручи до уваги динамічні соціокультурні зміни в інформаційному просторі імперативом є наукові дослідження проблем інформаційної етики й освітня підтримка (у будь-яких формах навчальної діяльності) діяльності бібліотекарів-практиків.

Питання професійної етики бібліотекаря, інформаційної етики, стосовно інформаційної етики як моральної регуляції сучасного суспільства, що поняття інформаційна етика займається аналізом соціальних і особистісних впливів інформаційних технологій, відкритість доступу до інформації в сучасних умовах є предметом уваги і вивчення вітчизняними науковцями, зокрема у роботах Н. Махотіної, О. Козлової, Г. Миролубенко, М. Кириченко, І. І. Чхеайло, та А. А. Чхеайло, В. Пашкової та ін. [2].

Таким чином, професійна мораль бібліотекара має світоглядну спрямованість, що перетворює її не тільки в сукупність тих чи інших норм і заборон, але й у внутрішню упорядковану систему, певний світогляд.

Моральні вимоги пред'являються до всіх членів суспільства, тому закономірно виникає питання: а чи існує особлива професійна етика і в чому сутність професійної бібліотечної етики зокрема. Яких же моральних якостей вимагає від бібліотекара його професія?

Насамперед – професійне надання інформації, вміння спілкуватися з читачем, вибудовувати з ним стосунки, переслідуючи цілі його культурного, професійного, духовного зростання.

У професійній етиці виділяється два рівні:

- Теоретичний (сутність і специфіка професійної моралі, моральні вимоги до професії);
- Нормативний (практичні рекомендації щодо застосування конкретних моральних норм).

Головне в професії бібліотекара – безпосереднє спілкування з людьми, а принцип, покладений в основу цього спілкування, – постійна увага до їх інтересів, прагнення якнайповніше задовольнити читацькі запити. Читач – бажаний гість, а не докучливий, обридлий відвідувач.

У процесі обслуговування бібліотекару часто доводиться проявляти вимогливість до користувача і при цьому використовувати різні методи виховного впливу. З моральної сторонни вимогливість бібліотекара не повинна принижувати гідність читача, а проявлятися в доброзичливій формі – в цьому важлива моральна сторона його вимогливості. Результативність етичного впливу бібліотекара на користувача багато в чому залежить від культури самого бібліотекара, його етичних поглядів, розуміння обставин можливих порушень і вибору адекватних вчинку заходів впливу [3].

Етика спілкування наказує бібліотекару, по-перше, чути не себе, а співрозмовника, по-друге, демонструвати готовність точно зрозуміти і виконати прохання читача, по-третє, зберігати спокійний, доброзичливий тон, навіть якщо інша сторона дозволяє будь-які порушення етикету. З інтересу до людини, небайдужості впливає і бажання зрозуміти його, тому високий професіоналізм вимагає ще й знання психології, вміння розбиратися в людях, адекватно відгукуватися на їх поведінку і стан.

Спосіб спілкування максимально повинен відповідати індивідуальним особливостям людини, що звернулася до вас. Але це не означає, що читач нав'язує вам свою

форму спілкування. Навпаки, неодноразово помічалось, наприклад, як читач-студент, початківець розмовляє грайливим, розв'язним, іноді навіть вульгарним тоном, ментально перебудовується, якщо зустрічає підкреслено ввічливе, спокійне і шанобливе звертання.

І головна моральна заборона – неприпустимість якого б то не було приниження особистості. Презирство, зарозумілість, насмішка, почуття власної переваги по відношенню до читача – свідчення низького морального рівня бібліотекаря. Навіщо співрозмовнику свідомість його значущості, проявляйте повагу до його думки. Спілкування має бути рівноправним. Не повинно бути повчальності в тоні, прагнення повчати, підкреслювати слабкі сторони співрозмовника.

Можливо треба ввести в бібліотеку кодекс етики, який визначить основні правила повсякденної роботи. На сьогоднішній час кодекс етики необхідний для того:

- Щоб визначити прийнятні норми поведінки;
- Щоб стимулювати високі стандарти якості роботи;
- Щоб дати працівникам критерій для самооцінки;
- Щоб встановити критерії роботи і обов'язків спеціалістів;
- Як засіб професійної ідентифікації;
- Як критерій професійної зрілості.

Всі правила покликані, створюючи ділову атмосферу, підвищувати професійну культуру бібліотекарів, тим самим і статус бібліотеки, і престиж бібліотечної професії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кириченко М. Інформаційна антропологія й інформаційна етика як складники формування ідеології інформаційного суспільства / М. Кириченко // Актуальні проблеми філософії та соціології. – Одеса, 2017. – № 16. – С. 51–53.

2. Конюкова І. Професійна етика бібліотекаря: забезпечення вільного доступу до інформації чи соціальна відповідальність? / І. Конюкова // Питання культурології. – Київ, 2017. – № 32. – С. 70–88.

3. Кравченко О. Етичний аспект культури бібліотечного обслуговування / О. Кравченко, О. Грам // Сучасні проблеми діяльності бібліотек в умовах інформаційного суспільства : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Львів, 25 жовт. 2012 р. / Наук.-техн. б-ка Нац. ун-ту «Львів. політехніка». – Львів, 2012. – С. 513–522.

4. Пашкова В. Інтелектуальна свобода та доступність інформації в демократичному суспільстві / В. Пашкова // Етика бібліотечного працівника : посіб. для тренерів за програмою підвищ. кваліфікації / Укр. бібл. асоц., Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. – Київ, 2012. – С. 68.

5. Чхеайло І. Інформаційна етика як моральна регуляція сучасного суспільства / І. Чхеайло, А. Чхеайло // Вісн. нац. ун-ту Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2015. – № 3. – С. 30–40.